

No: 1897 – Menş e Adı

ACIPAYAM ÇAKIR HAVUCU

Tescil Ettiren

ACIPAYAM KAYMAKAMLIĞI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 13.01.2023 tarihinden itibaren korunmak üzere 04.09.2026 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1897
Tescil Tarihi	: 04.09.2026
Başvuru No	: C2023/000022
Başvuru Tarihi	: 13.01.2023
Coğrafi İşaretin Adı	: Acıpayam Çakır Havucu
Ürün / Ürün Grubu	: Havuç / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Acıpayam Kaymakamlığı
Tescil Ettirenin Adresi	: Aşağı Mah. Hastane Cad. Acıpayam DENİZLİ
Coğrafi Sınır	: Denizli ili Acıpayam ilçesi
Kullanım Biçimi	: Acıpayam Çakır Havucu ibaresi ve menşe adı amblemi ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında Acıpayam Çakır Havucu ibaresi ve menşe adı amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Denizli ili Acıpayam ilçesinde üretilen Acıpayam Çakır Havucu, keskin havuç kokulu ve aromalı bir havuçtur. Günümüzdeki üretimi, üreticilerin kendi ürettikleri havuç tarlalarının bir bölümünde tohumla bıraktıkları bitkilerden aldıkları tohumlar ile gerçekleştirilir. Acıpayam Çakır Havucu üretiminde Nantes çeşidi havuç tohumu kullanılır.

Bölgede Mayıs ayı başında kademeli tohum ekimi ile başlayan havuç üretimi yaz ayları boyunca devam eder. Hasat Eylül ayında başlar ve kış ayları boyunca devam eder. Bölgenin kuzey kısımlarında Göller Bölgesi'nin iklim özellikleri görülür. Yetiştirme sürecinde üretim bölgesinde yaz ayları genelde ılık ve kurak geçer. Ayrıca gündüz yüksek olan sıcaklık gece belirgin oranda düşer, gece gündüz sıcaklık farkı yüksektir. Ürünün gelişme dönemindeki sıcaklık isteği ise 15-20 °C'dir. Bölgenin bu iklim özelliği havuç kökünün gevrek, bol kokulu ve aromalı olmasını destekler.

Tohumların üzeri boyuna çizgilidir ve azda olsa tüyler taşırlar. Ticari tohum pazarında tüyleri alınmış tohumlar pazarlanır. Tohumlar 2-4 mm uzunluğunda ve 1-1.5 mm enindedir. Bir gramda 500-800 adet tüyü alınmış bulunur. Tohumlar iyi muhafaza edilirse çimlenme gücünü 3-4 yıl korurlar.

Acıpayam Çakır Havucu bol miktarda yaprak meydana getiren bir bitkidir. Bitki başına yaprak sayısı 4-5 adettir. Yaprak uzunluğu 54-56 cm'dir. Bileşik yaprak özelliğindeki yaprakların sap uzunluğu 28-33 cm'dir. Ortalama yaprak ağırlığı 7-8 g'dır. Toplam bitki yaprak ağırlığı 38-40 g'dır.

Acıpayam Çakır Havucu, %9,6–10,2 aralığındaki suda çözünebilir kuru madde (briks) değeri, 6.08–7.89 kg aralığındaki kök sertliği, 1.20–1.35 cm soymuk doku kalınlığı ve 1.08–1.52 cm odun doku çapı ile benzerlerinden ayrılmaktadır. Bu yapı, ürünün gevrek, liflenmesi düşük, tat yoğunluğu yüksek ve işlenmeye uygun bir karakter kazanmasını sağlar. Ayrıca kök formunun genel olarak düzgün, saçak kök oranının düşük olması ve homojen yapı göstermesi de ürünün ayırt edici fiziksel özellikleri arasında yer alır.

Acıpayam Çakır Havucunun ayırt edici özellikleri, üretimin gerçekleştirildiği coğrafi alanın kendine özgü iklim ve toprak koşullarından kaynaklanır. Bölgede yaz aylarının ılık ve kurak geçmesi, buna karşılık gece saatlerinde sıcaklığın belirgin şekilde düşmesi sonucu oluşan yüksek gündüz–gece sıcaklık farkı, bitkide fotosentezle oluşan karbonhidratların kökte birikimini artırarak kuru madde ve şeker oranının yükselmesine katkı sağlar. Bu durum ürünün tat yoğunluğunu artırır; dengeli doku gelişimiyle birlikte gevrek yapının oluşumunu destekler.

Bölgede bulunan organik maddece zengin, hafif bünyeli ve iyi drene olabilen alüvyal toprak yapısı, kök gelişimini destekleyerek havucun düzgün şekilli gelişmesine katkı sağlar; uygun yetiştirme koşullarıyla birlikte kök yapısının daha az saçak köklü ve daha homojen bir iç yapı kazanmasına yardımcı olur. Ayrıca üretimde kullanılan tohumların, üreticiler tarafından uzun yıllardır aynı bölgede yetiştirilen bitkilerden seleksiyon yoluyla elde edilmesi, Acıpayam ilçesine adapte olmuş yerel bir genetik yapının oluşmasını sağlar.

Tablo 1: Acıpayam Çakır Havucu bazı morfolojik özellikleri

Kök Özellikleri	Sınır Değerler
Kök şekli	Kök merkezi 3.0-4.0 cm, kök ucu 2.00-2.50 cm çapında
Kök ağırlığı	99.50-131.50 g. (9-10 adet/kg)
Kök rengi	Sıvama turuncu renkli, yaprak çıkış ucunda çok az yeşile çalan renklenme
Kök çapı (eni)	2.84-3.44 cm
Kök boyu	16.06-17.77 cm
Kök soymuk doku kalınlığı	1.20-1.35 cm
Kök odun doku çapı	1.08-1.52 cm
Suda çözünür kuru madde (%)	9.6-10.2
Kök rengi	Turuncu
Kök sertliği (kg)	6.08-7.89

Üretim Metodu:

Toprak İhtiyacı: Acıpayam Çakır Havucu yetiştirilmesinde ağır killi topraklardan, toprak zararlılarınca (nematod, tel kurdu gibi) bulaşık ve yabancı ot yoğun topraklardan kaçınılmalıdır. Havuç tohumu ekilecek toprağın çok iyi işlenerek ekime hazırlanması gerekir. Havuç tohumlarının küçük embriyolu oluşu ve çok geç çimlenmesi nedeniyle toprak iyice inceltilerek tohumun toprakla temasının tam olması sağlanmalıdır. Hafif karakterli, organik madde içeriği yüksek ve alüviyal topraklar havuç yetiştiriciliği için ideal topraklardır. Derin yapılı, iyi havalanabilen hafif ve orta bünyeli topraklarda yüksek verim alınır.

Tohum Ekimi: Genellikle mayıs ayı başında başlatılan kademeli (ardışık) tohum ekimi yöntemi ile kullanılır. Bu yöntem, yörede uzun yıllardır uygulanan bir üretim pratiği olup, hem iklim koşullarına uyum sağlamak hem de ürün arzını süreklilik içinde gerçekleştirmek amacıyla tercih edilir. Kademeli ekim kapsamında, üretim alanları parsellere ayrılarak 10–15 gün aralıklarla ardışık ekimler yapılır. Bu yöntem, bölgedeki sıcaklık değişimleri ve toprak nemi farklılıklarına karşı üretimin riskini azaltıcı bir rol oynar. Özellikle ilkbahar ve yaz geçiş dönemlerinde görülebilen ani sıcaklık dalgalanmalarına karşı, farklı zamanlarda yapılan ekimler sayesinde ürün kaybı minimize edilir. Ekim dikkatli bir şekilde hazırlanarak inceltilen toprağa mibzerle yapılmalıdır. Üretimde çimlenme gücü yüksek, hastalık ve zararlılardan temiz tohum kullanılır. Ekim derinliği 2,5-3 cm olmalıdır. Bir dekar alana 600-800 gr tohum atılır ve ekimde sıra arası mesafesi 30-40 cm olmalıdır. Sıra üzeri seyreltme mesafesi ise 5-12 cm arasında değişir. Havuç tohumu 10 °C'nin üzerindeki sıcaklıklarda çimlenir, bu sebeple ekim dönemi sıcaklık göz önünde bulundurularak belirlenir. Toprak sıcaklığı istenen seviyenin altında ise tohum çimlenmez, çimlenme süresi yeterli sıcaklık oluşuncaya kadar uzar. Havuç ekiminden sonra toprak yüzeyinde meydana gelecek kaymak bağlama aşaması çimlenmeyi önemli ölçüde olumsuz etkiler, bu sebeple toprak yüzeyinin kabuk bağlamasını önleyici uygun sulama ve toprak işleme uygulamaları yapılmalıdır.

Bakım: Tohum ekimi sonrası çimlenme tamamlandıktan ve bitkiler 2-3 hakiki yapraklı hale geldikten sonra, sıra üzerinde seyreltme yapılır. Sıra üzeri mesafeleri uygun şekilde ayarlanır. Ancak bu seyreltme döneminde, tarlada kalan bitkilerin köklerinin zarar görmemesine özen göstermelidir.

Sulama: Acıpayam Çakır Havucu yetiştiriciliğinde kök gelişiminin primer ve sekonder döneminde düzenli sulama yapılmalıdır. Primer dönemdeki susuzluk havuç boyunun kısa kalmasına, sekonder dönemdeki susuzluk havucun yeterli ölçüde kalınlaşmamasına ve ayrıca düzensiz sulama kökün çatlayarak pazarlanamaz hale gelmesine neden olur.

Gübreleme: Acıpayam Çakır Havucu yetiştiriciliğinde azot ve potasyum verim ve kaliteyi önemli ölçüde etkiler. Bitki nitrat formunda azotu tercih eder. Potasyum ise kök kuru madde içeriğini koku ve aroma içeriğini artırır. Havuç bitkisi özellikle çimlenme ve gençlik döneminde tuza karşı son derece hassastır. Bu nedenle tohum ekim döneminde gübreleme yapılmamalıdır. Gübreleme tohum ekiminden ekim öncesinde 7-10 gün önce tamamlanmalı ve organik gübreler tercih edilmelidir. Acıpayam Çakır Havucu yetiştiriciliğinde gübreleme; toprak analizi sonuçlarına göre planlanır ve bitkinin gelişim dönemleri dikkate alınarak uygulanır.

Temel (taban) gübreleme, tohum ekiminden en az 2-3 hafta önce yapılmalı ve uygulanacak gübreler toprağın 10–15 cm derinliğine karıştırılmalıdır. Bu aşamada fosforlu ve potasyumlu gübrelerin tamamı ile azotlu gübrenin yaklaşık yarısı uygulanır.

Tohum ekimi sırasında gübre uygulaması yapılmaz. Bitkiler 3-4 gerçek yapraklı döneme ulaştığında, azotlu gübrenin kalan kısmı üst gübreleme olarak verilir.

Yetiştiricilik sürecinde, bitki gelişimine bağlı olarak ikinci bir üst gübreleme yapılabilir. Bu uygulama genellikle ekimden 50-60 gün sonra, sulama öncesinde azot ve potasyum içeren gübrelerle gerçekleştirilir.

Genel olarak dekara uygulanacak gübre miktarı;8-10 kg saf azot (N), 8-9 kg fosfor (P₂O₅), 12-16 kg potasyum (K₂O) olacak şekilde planlanır.

Gübreleme uygulamaları, genellikle yağmurlama sulama sistemi ile desteklenir ve bitkinin gelişim dönemlerinde düzenli su temini ile birlikte yürütülür.

Dekardan elde edilen yaklaşık 1 ton havuç üretimi ile birlikte topraktan ortalama 3 kg azot (N), 2 kg fosfor (P₂O₅), 4 kg potasyum (K₂O), 5 kg kalsiyum (Ca) ve 0,5 kg magnezyum (Mg) uzaklaştırılır. Bu nedenle, gübreleme programı planlanırken topraktan uzaklaştırılan bu besin elementlerinin dengeli şekilde yeniden toprağa kazandırılması gerekir.

Zirai mücadele: Acıpayam akır Havucu yetiştiriciliğinde zararlı ve hastalıklarla mücadele, önleyici ve entegre yöntemler esas alınır. Toprak kaynaklı hastalık ve zararlıların kontrolü amacıyla, üretim alanlarında münavebe uygulanmalı ve aynı tarlada üst üste havuç üretiminden kaçınılmalıdır. Ekim öncesinde toprak hazırlığı sırasında, yabancı otlar temizlenir ve toprak zararlılarının yoğun olduğu alanlarda üretim yapılmaz.

Havuç sineği, nematodlar ve tel kurtlarına karşı; uygun ekim zamanı seçimi, dayanıklı ve sağlıklı tohum kullanımı, tarlada bitki artıkları ve bulaşık materyalin uzaklaştırılması, feromon tuzakları veya biyoteknik mücadele yöntemlerinin kullanılması esastır.

Hastalık etmenlerine karşı ise; iyi drene edilmiş toprak kullanımı, aşırı sulamadan kaçınılması, bitkiler arası uygun mesafenin korunması gibi kültürel önlemler uygulanır.

Kimyasal mücadele yalnızca gerekli durumlarda ve ilgili mevzuata uygun olarak yapılır. ncelik, evreye duyarlı ve sürdürülebilir üretim yöntemlerinin uygulanmasıdır.

Münavebe (ekim nöbeti): Acıpayam akır Havucu retiminde bazı toprak kaynaklı patojenler üretimi büyük ölçüde sınırlandırır. Özellikle toprak kaynaklı hastalık etmenleri ile başarılı bir zirai mücadele için en az iki yıl ara verilerek aynı tarlada havuç üretimi yapılması gerekir. Münavebe bitkisi olarak da yazlık sebze türleri (domates, biber, patlıcan, fasulye, kavun, kabak, bamya, brle vb.) ile buğday, mısır, arpa gibi tarla bitkileri türleri önerilebilir.

Hasat ve verim: Hasat ürünün 11-13 haftaları arasında, elle veya makinayla yapılır.

Acıpayam akır Havucunun verimi; ekim sıklığı, bakım koşulları ve hasat zamanına bağlı olarak değişmekle birlikte ortalama verim dekara 3-4 ton arasında gerçekleşir.

Depolama: Hasat edilen kökler 3-5 °C depolarda 4 haftaya kadar depolanabilir. Ancak depolanacak köklerin tam olgunlaşma döneminde hasat edilmesi ve hasat sırasında yaralanmamasına zen gösterilmelidir.

Denetleme:

Denetimler, Acıpayam Kaymakamlığı koordinatörlüğünde; Acıpayam Kaymakamlığı, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Denizli İl Müdürlüğü Bitkisel retim ve Bitki Sağlığı şube Müdürlüğü, Denizli Ticaret Odası ve Denizli Ziraat Odasından birer üyenin katılımıyla en az 5 kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir. Denetimler düzenli olarak yılda iki defa ekim ve hasat döneminde yapılır. İhtiyaç duyulması ya da şikyet halinde ise her zaman yapılır.

Denetime esas kriterler aşağıdaki gibidir:

- Ekimin retim metoduna uygunluğu,
- Kök oluşum sonrasında, mevcut köklerin çeşit özelliklerine uygunluğu,
- Hasat döneminde; köklerin Acıpayam akır Havucu zelliklerine uygunluğu,
- Acıpayam akır Havucu ibaresi ve menşe adı ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.